

امام باقر(ع) به مردم نسبت به فهم صحیح آیات الهی یاری می‌رساند

رئیس مجتمع آموزش عالی حوزوی حضرت قاسم بن الحسن (ع) گفت: امام محمد باقر(ع) با بهره‌گیری از آیات نورانی قرآن کریم مردم را نسبت به فهم صحیح آیات یاری و مدد می‌رساند.

رئیس مجتمع آموزش عالی حوزوی حضرت قاسم بن الحسن (ع) گفت: امام محمد باقر(ع) با بهره‌گیری از آیات نورانی قرآن کریم مردم را نسبت به فهم صحیح آیات یاری و مدد می‌رساند.

خبرگزاری مهر- گروه دین و اندیشه - زینب حسینی روش: امروز سالروز ولادت امام محمد باقر است. امام محمد باقر (ع) پنجمین آفتابی است که بر افق پر نور امامت، جاودانه درخشید. زندگی پر نور و برکت آن حضرت، سراسر دانش و ارزش بود و از همین روی باقر العلوم یعنی شکافنده دشواری‌های دانش و گشاینده پیچیدگی‌های معرفت نامیده شدند.

امامی که از زمینه‌سازی‌های پدر بزرگوارشان امام سجاد (ع) در راستای معرفی مکتب تشیع، و مبارزه با طاغوت‌ها و انحرافات، بهره‌برداری بسیار کردند و با تربیت شاگردان برجسته و تبیین فقه ناب اهل بیت (ع)، بزرگترین قدم را برای شناسایی تشیع و مکتب اهل بیت (ع) برداشتند.

بر همین اساس برای آشنایی با سیره قرآنی امام محمد باقر با حجت الاسلام والمسلمین سید محمدباقر علم الهدی رئیس مجتمع آموزش عالی حوزوی حضرت قاسم بن الحسن (ع) به گفت و گو پرداختیم که حاصل آن تقدیم می‌شود:

حجت الاسلام والمسلمین سید محمدباقر علم الهدی رئیس مجتمع آموزش عالی حوزوی حضرت قاسم بن الحسن (ع) در گفت و گو با خبرنگار مهر، به شرایط خاص سیاسی ایام زندگی امام باقر اشاره و اظهار داشت: حضور پر رنگ حضرت در عرصه علمی و ترویج معارف اسلامی وابسته به شرایط سیاسی آن دوران دارد. در آن دوران بنی امیه بزرگ‌ترین ظلم‌ها را مرتکب شده و جنایات عجیبی مانند شهادت امام حسین را با دستان کثیف خودشان رقم زده بودند. علاوه بر شهادت امام حسین وقوع نهضت توأبین در کوفه و واقعه حره در مدینه سبب شد که مردم در زمینه مسائل دینی احساس خلأ کنند و به این باور رسیده بودند که تنها گذاشتن اهل بیت در عرصه جامعه بزرگترین زیانی بود که به آن مرتکب شدند. برای همین به دنبال پر کردن این خلأ بودند.

وی افزود: به دلیل اختلافی که بین بنی امیه و بنی العباس به وجود آمد امام محمد باقر و امام محمد صادق توانستند درهای علم را به روی مردم باز کنند. در کنار همه این تلاش‌ها و فعالیت‌های فرهنگی و ترویجی که اهل بیت داشتند عده‌ای نیز به ترویج و تزریق باورهای غلط و خرافی در محیط‌های مذهبی مشغول بودند متأسفانه بعضی از افراد جامعه نیز به این گروه‌ها جذب می‌شدند. زمانی که عده‌ای نادان، جاهل و مغرضانه به عنوان محور قانون‌گذاری و ترویج معارف قرار می‌گیرند مجبور می‌شوند از یک سو طرح و ایده‌هایی ارائه دهند تا اندیشه‌ها را ساماندهی کنند و از سوی دیگر چون به عمق معارف دین ناآشنا هستند بر اساس منافع و صلاحیت شخصی، حزبی و گروهی به دنبال برون رفت و بیرون بردن مردم از جاده‌های تنگ و کوچه‌های بن بست زندگی بودند. مردم نیز آن اقدامات را به عنوان دین قلمداد می‌کردند برای همین یک سری بدعت‌ها در پیکره اسلام ایجاد شد.

مبارزه با بدعت‌ها

رئیس مجتمع آموزش عالی حوزوی حضرت قاسم بن الحسن (ع) ادامه داد: این بدعت‌ها بزرگترین ضربه برای اندیشه‌های دینی و رسیدن به اسلام ناب وارد کرد از این رو مهمترین رسالت اهل بیت این بود که دین را از خرافات و بدعت‌ها حفظ و اندیشه مردم را از اینگونه اوهام و نگرش‌های خرافی پاک کنند. امام علی در نهج البلاغه می‌فرماید هیچ بدعتی ایجاد نشد مگر اینکه در کنار آن بدعت سنتی از سنت‌های پیامبر به باد فراموشی سپرده شد و تأکید می‌کنند همواره از بدعت‌ها اجتناب کنید و به ندای رسالت و ارزش‌های اصیل دینی متعهد و پایبند شوید.

علم الهدی با بیان اینکه امام باقر همواره به تبیین مبانی اصیل و سنت‌های پیامبر اکرم می‌پرداخت گفت: حضرت با بهره‌گیری از آیات نورانی قرآن کریم مردم را نسبت به فهم صحیح آیات یاری و مدد می‌رساند. حضرت می‌فرماید هر کسی که متعهد به سخنان انسان‌های گناهکار شود این انسان دین ندارد و یا می‌فرماید کسی که به بدعت و سخنان باطلی که به خداوند دروغ بسته شده متعهد باشد این فرد دین ندارد و از دین بی بهره است. در بیان دیگر نیز آمده کسی که چیزی از آیات الهی را انکار کند بی بهره از دین است. بدعت‌گذاران در دوران امام باقر می‌آمدند و با بیان اینکه ما عالم به غیب هستیم اقدام به انحراف مردم

می کردند. همچنین حضرت می فرمایند زیانکارترین مردم انسان هایی هستند که جاهلانه فکر می کنند و تصورشان این است که در مسیر صحیح گام بر می دارند آنان هرگز گام های خودشان را با سیره اهل بیت هماهنگ نمی کنند. بعد می فرماید از میان این انسان های جاهل و گمراه چون نصاری، رهبانان و کشیشان آن دسته از مسلمانانی که گرفتار شبهات و هواهای نفسانی شده اند و به دنبال اغیار رفته اند از زیانکارترین انسان ها به شمار می روند؛ سپس حضرت از خوارج و اهل بدعت یاد می کنند و مثال می زنند.

وی به ماجرای عبدالله معمر لیثی اشاره کرد و بیان داشت: روزی عبدالله بن مُعَمَّر به حضور امام باقر علیه السلام رسید و گفت: به من خبر رسیده که تو به جواز ازدواج موقت فتوا می دهی؟! امام باقر علیه السلام: خداوند چنین ازدواجی را در قرآنش حلال کرده، و رسول گرامی صلی الله علیه و آله، نیز آن را سنت خویش قرار داده و به آن عمل کرده است. عبدالله گفت: ولی عمر بن خطاب از آن نهی کرده است. امام باقر علیه السلام فرمودند: تو بر قول صاحب و رفیق خودت باش، و من بر طبق قول رسول خدا صلی الله علیه و آله رفتار می کنم. در اینجا عبدالله خودش را در بن بست می بیند و می گوید آیا خوش داری که شخصی یکی از زن های منسوب به شما را صیغه کند؟ امام باقر علیه السلام می فرمایند: صحبت زنان و خوش داشتن، در اینجا دلیل جواز و عدم جواز نیست؛ آن خدایی که در قرآنش صیغه را حلال کرده و آن را برای بندگان روا داشته از تو و از آن کسی که از روی زور آن را نهی نموده، غیرتمندتر است. از تو می پرسم آیا خوش داری بعضی از زنان خویشاوند تو همسر یکی از بافنده های فقیر مدینه شود؟ عبدالله گفت: نه، خوش ندارم. امام باقر علیه السلام فرمودند: چرا حلال خدا را (براساس خوش داشتن و یا خوش نداشتن) حرام می کنی؟ عبدالله گفت: من حلال خدا را حرام نکرده ام، ولی بافنده، تناسبی با خانواده ما ندارد. امام باقر علیه السلام فرمودند: خداوند متعال عمل همان بافنده را می پسندد و به کارش راغب است، و حوری بهشت را (به خاطر ایمان و عمل نیک بافنده) همسر او می گرداند ولی تو بر اثر خودخواهی و غرور، نسبت به او بی میل هستی، و او را برای ازدواج نمی پسندی. چرا میل و هواي نفس خود را به دستور خداوند مقدم می داری؟ عبدالله در برابر بیان مستدل و کوبنده امام باقر علیه السلام لیخندی زد و گفت: «تصور نمی کنم جز اینکه های شما مرکزهای رویش درخت های علم است که میوه آن درخت ها برای شما است و برگ هایش برای مردم»؛ این بیان امام باقر به عبدالله در حقیقت این پیام را دارد که درستی و نادرستی احکام دین، حلال بودن و حرام بودن رفتارها منوط به ذوق و سلیقه و آداب و رسوم و فرهنگ ملت ها نیست بلکه آن چیزی که ملاک صحت عمل بوده قرآن، سنت نبوی و سیره اهل بیت است.

شناخت احکام نیاز به اجتهاد و استنباط است

رئیس مجتمع آموزش عالی حوزوی حضرت قاسم بن الحسن (ع) با اشاره به اینکه شناخت احکام نیاز به اجتهاد و استنباط است گفت: این اجتهاد و استنباط احکام باید از سوی صاحب نظرانی که دارای رأس قاطع، متین و منطقی هستند صورت پذیرد. بر همین اساس فتوا دادن و استنباط احکامی که به خداوند نسبت داده می شود بسیار کار سنگین، دقیق، ظریف و پر مسؤلیتی است. هر کسی نمی تواند به این جایگاه دسترسی پیدا کند و کسانی می توانند به آن ورود کنند که مجتهد باشند و دیدگاه ها و نظرهای شخصی قطعاً نمی تواند در این زمینه کارساز باشد در این زمینه نقش مجتهدان در جامعه دینی یک نقش تعیین کننده است. فقها و مجتهدان اگر بخواهند از راه غیر صحیح به احکام برسند نه تنها به احکام الهی دست نمی یابند بلکه مردم را از مسیر حق منحرف می کنند. پیامبر اکرم وقتی می خواستند از دار دنیا وداع کنند شخصیتی چون امام علی را به عنوان مفسر قرآن کریم و گره گشای معضلات بشریت به مردم معرفی می کنند اما نوع تقابل و برخورد مردم با امیر مؤمنان چگونه بود مردم متأسفانه امام را در جامعه خودشان منزوی کردند و اجازه ندادند آن مرجعیت دینی اعتقادی و فکری و حتی اجتماعی و سیاسی بر جامعه حاکم شود. برای همین مردم در بسیاری از مواقع با بن بست ها مواجه می شدند و در این مواجهه برای رفع آن به افرادی رجوع می کردند که بتوانند آنها را از بن بست ها نجات دهند از سوی دیگر نیز امام علی را خانه نشین کردند و پرچم را در اختیار اغیار قرار دادند و بهره ای از علم و دانش و معرفت جانشین پیامبر نبردند.

علم الهدی ادامه داد: متأسفانه همین مردم وقتی که با یک مساله مواجه می شدند به حاکمان جور مراجعه می کردند حاکمان نیز مجبور می شدند که از راه های غلط پاسخ گوی مردم باشند مسیرهایی مانند قیاس و استحسان که در حقیقت فهم شخصی افراد در استنباط احکام بود استفاده کنند و پاسخگوی مردم باشند. آنها سپس می آمدند و می گفتند که ما اجتهاد کردیم که اگر راه درست رفته باشیم دو ثواب و اگر راه غلط بود تنها یک ثواب دریافت می کنیم؛ این در حالی است که امام علی در آن جامعه زندگی می کرد و می توانستند احکام الهی را از ایشان دریافت کنند. در اینجا امام باقر با این اندیشه و تفکر غلط که هر کجا با یک معضلی مواجه شدیم به جای اینکه به اهل بیت مراجعه کنیم به سمت قیاس و استحسان برویم مبارزه کرد و فرمود بعضی از این افرادی که این چنین استنباط می کردند فراموش نکنند احکام شرعی به واسطه قیاس قابل شناخت نیست چگونه می توان قیاس را ملاک استنباط شرعی قرار داد در حالی که این راه راهی منحرف است. احکام شرعی منوط به شارع است.

وی افزود: این برخوردهای قاطع امام باقر حکایت از آن دارد که مردم حق ندارند غیر از آیات و روایات چیزی را ملاک احکام خود قرار دهند و آنها را به عنوان اصول و مرجع احکام الهی به مردم معرفی کنند. امام باقر مرجعیت علمی بود و ابو زهره در این باره می

گوید امام باقر علیه السلام وارث امام سجاد علیه السلام در امامت و هدایت مردم بود، از این رو علمای تمام بلاد اسلام از هر سو به محضر او می شتافتند و کسی از مدینه دیدن نمی کرد جز اینکه به خدمت او شرفیاب شده و از علوم بی پایانش بهره ها می گرفت. از بزرگان فقه و حدیث، خیلی ها به قصد بهره گیری علمی پیش حضرتش می آمدند. امام باقر دو دستگاه اصلی و ارزشی را به بشریت معرفی کرده است و می فرماید هر آنچه از قرآن کریم یافتید به آن عمل کنید و اگر ترک شود هیچ عذری برای آن پذیرفته شده نیست و دیگر می فرماید هر آنچه که در قرآن کریم نبود از سنت رسول الله بهره ببرید و بدانید که هیچ عذری در ترک آن نیز پذیرفته شده نیست حتی اگر در سنت رسول الله نبود به اصحاب مراجعه کنید؛ مراد از اصحاب اهل بیت است. ما حق نداریم قرآن را تفسیر به رأی کنیم.

رئیس مجتمع آموزش عالی حوزوی حضرت قاسم بن الحسن (ع) اضافه کرد: امام باقر دستور می دهند که آیات قرآن را نباید بر اساس خواست خودمان تفسیر کنیم چرا که گاهی اوقات اول آیه موضوعی را، میانه آیه موضوع دیگری را و پایان آیه نیز امکان دارد قضیه دیگری را بیان کند، آن چیزی که مهم است این است که ما در این موارد باید از دیدگاه اهل بیت استفاده کنیم بر همین اساس در روایات و کلام امام باقر داریم که می فرماید شما مجاز نیستید که هر حرفی را بپذیرید و فعل ما را نگاه کنید اگر موافق آیات قرآن بود همانند آن عمل کنید در غیر این صورت رد کنید؛ ایشان ملاک را قرآن معرفی می کند چرا که امام باقر می داند که برخی ها به نام اهل بیت انتصابتی و یا سخنان باطلی را در زمینه تفسیر قرآن بیان می کنند. بعد فرمودند اگر جایی هم امری بر شما مشتبه شد سریع فتوا ندهید و به قضیه ورود نکنید علم آن را به ما واگذار کنید تا ما آن را برای شما بیان کنیم و بگوییم چه خبر است و برای رسیده به این پرسش چگونه اقدام کنید. امام باقر برای معرفی مبانی قرآن شناختی و کیفیت بهره مندی از آیات قرآن را بیان کردند.